

Toner i avskedets stund

- inför begravningen

*Kenneth Larsson
20-12-2011*

Omslagsbild, akvarell av Kenneth Larsson, född i Bohuslän och utbildad vid Konstfack 1955 – 1960, har varit verksam som konstnär och bildlärare i Bengtsfors och Kristinehamn.

Fotografier: Jan-Inge Östby, Martin Hök och Sven Jebsen

Tröst och stöd i sorgens stund

Att ta avsked kan vara svårt. Med begravningsgudstjänsten vill vi tillsammans göra avskedet till en värdig och hoppfull stund. Svenska kyrkan i Kristinehamns pastorat erbjuder dig ett material som kan vara en hjälp till förberedelse inför begravningen.

I materialet finns förslag till psalmer och annan musik, texter och böner. På de CD-skivor som medföljer materialet finns förslag på musik framförd av pastoratets musiker, körsångare och solister.

Foto: Jim Elfström /IKON

Tröst och hopp i sorgen

En präst om sorgen:

”Sorg är en normal och naturlig känslomässig reaktion på en förlust av någon eller något, som ingen av oss kan undvika. Sorgebearbetningen är en process som är nödvändig för att bearbeta och förlissa smärtan över din djupa förlust – det som låg närmast hjärtat, ditt innersta, som en slags psykologisk förmedlare. Det som kanske ger den bästa läkedom är nog när man i samtal möter någon annan person med liknande sorg. Det är då man lyssnar och tar till sig det på ett konkret sätt.”

Sorgen har många olika ansikten. Den drabbar oss på olika sätt. Kyrkans tro är en tro på uppståndelsen, för den enskilda människan och för världen. Tron vilar på Guds löfte om liv och omsorg när livet för en enskild människa är slut. Bibeln talar om en ny himmel och en ny jord. Vi behöver ord och bilder när sorg och saknad drabbar oss för att uttrycker vårt hopp.

En sådan bild är också Havet – det stora vattnet. Bilden av havet talar till oss om oändligheten som uppfyller och omsluter allt – om dopets bad och förlåtelsens renande inverkan i våra liv och om att bli buren av den som bär allt. Här i vänerlandskapet har vi nära till det stora innanhav som kan ge oss en påminnelse om tröst och trygghet.

Öppna ditt hjärta för ömhetens Gud och ta emot välsignelsen för de sörjande:

*Må tröst falla över er likt ett stilla vårregn,
må era kära vila i frid och må det eviga ljuset lysa över dem. Amen*

Martin Lönnebo

Foto: Martin Hök

Begravningsgudstjänst

En präst om begravningen:

”Vila i frid – är ord som uttrycker vår önskan om det goda efter detta livet och det kristna hoppet om att Jesu uppståndelse också ska bli vår uppståndelse till det eviga livet. I Romarbrevet 6:23b läser vi att Guds gåva till oss människor är evigt liv i Jesus Kristus. Och Jesus själv sade: ‘Känn ingen oro. Tro på Gud och tro på mig. I min faders hus finns många rum... så skall jag komma tillbaka och hämta er till mig, för att också ni ska vara där jag är.’ (Joh 14:1-3)”

Begravningsgudstjänsten visar på människans eviga värde och påminner oss om att döden inte kan skilja oss från Guds kärlek.

I begravningsgudstjänsten lyfter vi blicken från den sista tiden för att omsluta hela livet. Vi bejakar känslor som saknad eller tacksamhet i den närmaste kretsen samtidigt som vi minns den dödes betydelse också i det större sammanhanget. Gudstjänsten är öppen för alla och följer Svenska kyrkans ordning. Inom ramen för denna ordning kan den i samråd med präst och musiker utformas personligt. Ni som anhöriga, släkt och vänner får i gudstjänsten ta avsked, tacka för vad den döde har varit och givit och får överlämna honom eller henne i Guds händer. Det är en möjlighet att uttrycka kärlek och tacksamhet men också smärtan över det som blivit fel i relationen. Prästen lyser frid över den avlidne och överläter honom eller henne i Guds kärleksfulla händer.

En begravningsgudstjänst i Kristinehamns pastorat sker i en av kyrkorna eller i Ljusets kapell. Vid jordbegravning, det vill säga när kistan sänks ner i en grav, kan begravningsgudstjänsten avslutas i kyrkorummet eller på kyrkogården. Vid kremering avslutas begravningsgudstjänsten i kyrkan eller i kapellet. Kistan lämnas där eller bärs ut för att köras till krematoriet i Karlskoga.

Efter gudstjänsten kan du/ni (med hjälp av begravningsbyrån) anordna en *minnesstund* hemma eller på annan plats. Om det önskas kan prästen delta. Ta gärna redan upp det när du planerar gudstjänsten tillsammans med prästen.

De närmaste anhöriga bjuds in till *tacksägelse* i församlingen. Tacksägelsen sker i regel i huvudgudstjänsten på söndagen efter begravningen men kan - om ni som anhöriga önskar det - hållas vid ett annat tillfälle. Inbjudan skickas ut från pastorsexpeditionen.

Foto: Magnus Aronson /IKON

Samtal med prästen

En präst om samtalet:

”Inget samtal blir det andra likt, eftersom varje situation, och varje människa är unik. Relationer kan se så väldigt olika ut. Under samtalet finns möjlighet att ta upp även sådant som har upplevts svårt. Vi pratar om det som är angeläget för de anhöriga, om sorgen och saknaden, men också om hur livet tillsammans med den avlidne har varit. Ibland tittar vi på något fotografi. Även om vi inte pratar om Gud när vi möts, så vet jag att Gud ändå är närvarande.”

Prästen som har ansvar för begravningsgudstjänsten kontakter dig/er som anhöriga när anmälan om dödsfall har kommit in till pastorsexpeditionen. Samtalet kan äga rum hemma hos dig eller i någon av kyrkans lokaler. Om du bor på annan ort och inte har möjlighet att komma till samtalet kan detta ske via telefon eller epost.

I samtalet, som leds av prästen med lyhördhet, kan den avlidnes liv komma till tals likasom som era upplevelser och tankar som anhöriga. Gemensamt utformas begravningsgudstjänsten med psalmer och musik.

*Hôll mäj i hanna Gud!
Ja ä så gruvli` t trött
å bare snubbler å far,
både mä gåinga
å i tankera.*

*Hôll mäj i hanna Gud,
så ja inte gör nôe
dômt eller stôllit.*

*Förlåt
om jag tôler,
men hôll mäj i hanna
änna te ja dör,
så jag känner igen Di`hann
den da´n vi möts i evigheta.*

Agneta Eriksby

Musiken i begravningsgudstjänsten

En kyrkomusiker om musiken:

”Musiken kan hjälpa oss, stärka oss, ge hopp, trösta och bära.”

I begravningsgudstjänsten ingår en hel del musik. Ett musikstycke inleder gudstjänsten och ett avslutar, vi sjunger två eller tre psalmer och dessutom finns möjlighet att lägga till ytterligare musik i form av solosång eller annan instrumental musik.

I den Svenska Psalmboken och i Psalmer i 2000-talet finns många psalmer som kan användas vid begravningsgudstjänst, i samband med minnesstund och vid urnedsättning. Många fungerar också som böner som kan ge tröst i sorgen.

Det finns en stor frihet när det gäller valet av musik. Vi har en stor skatt av klassisk och tidlös musik som traditionellt använts vid begravningar. Många väljer också bland gamla folkmelodier, lika rätt kan det vara att välja nyare sånger och musik från vår samtid.

Man kan alltså känna stor frihet och frimodighet samtidigt som man bör hålla i minnet att en begravningsgudstjänst alltid är offentlig och öppen för alla. Om man känner att man har speciella önskemål kan man med fördel samråda med präst eller kyrkomusiker. Det är sedan prästen som har det övergripande ansvaret för hela gudstjänsten.

Vanligaste instrumenten som används – och som alla kyrkomusiker behärskar - är orgel och piano. Vill man ha något stycke på t ex gitarr, flöjt, fiol eller trumpet är det vanligt att man vänder sig till någon som kan just det instrument man önskar. Samma sak gäller om man önskar någon solosångare. Begravningsbyrå eller kyrkomusikern kan hjälpa till att hitta rätt person.

Vid våra gudstjänster är vi 'här och nu' och det återspeglas bäst i "levande" musik som våra musiker erbjuder. Vid något tillfälle kan det vara så att en viss sång eller musik som känns angelägen inte går att framföra "live" och man kan då fundera på andra lösningar – t ex en inspelning. Här brukar vi i samförstånd försöka hitta den bästa lösningen.

I denna folder hittar du två CD. Med skivorna vill vi visa på ett litet urval av sånger och musik som kan passa vid begravningsgudstjänsten. Givetvis finns det väldigt mycket som inte fått plats på dessa skivor. Vi hoppas dock att det urval som presenteras kan vara till hjälp när det gäller att hitta något passande. Skivorna är inspelade av solister och församlingens kyrkomusiker i Ljusets kapell i Kristinehamn.

Foto: Gustaf Helsing /IKON

Böner och bibeltexter

En diakon om bön:

”För mig är känslan av Guds närvaro och mitt behov av bön ofta mycket mer påtagligt när livet, av olika skäl, bjuder motstånd. Att få lägga alla bekymmer i Guds händer, i förtröstan på att Gud bär hur det än blir, är en nåd. Min mamma använde sig, liksom hennes föräldrar, av psalmernas texter för att få hjälp att formulera sina tankar och känslor. Detta har jag alltmer kommit att ta efter. En psalm som betytt mycket i vår familj och i mitt liv är Sv Ps 240: ‘Uti i din nåd, o Fader blid....jag lämnar mig och vad jag har. Tag Herre, allt i ditt förvar.’ ”

Bön kan vara ett rop i förtvivlan eller en lovsång i tacksamhet. Bönen kan vara ett sätt att gråta eller att förundras. Ofta är bönen ett sätt att bevara och stärka sitt hopp. Bönen har inga gränser, bestämda former, utvalda platser eller speciellt språk. Alla kan be, var och hur som helst. Bön beskrivs ofta som ett hjärtats samtal med Gud och i Jesus Kristus har Gud fått ett ansikte för oss. Börens samtal innebär också ett lyssnande och att vara tysta tillsammans.

Ur En liten bönbok

Gud, till dig ropar jag. I mig är det mörkt, men hos dig är ljuset. Jag är ensam, men du överger mig inte, Jag är modstulen och försagd, men hos dig är hjälpen. Jag är orolig, men hos dig är vilan. Jag blir bitter och otålig, men hos dig är tålmodet. Jag förstår inte dina vägar, men du vet vägen för mig. Åt din närhet överlämnar jag mig, Gud, mitt ljus, min hjälp, min vila, min trygghet, mitt tålmod. Amen

D. Bonhoeffer

Herre Kristus. Detta är vår svåra tid. Hjälp oss igenom den. Tag emot den vi nu säger farväl till, du som ser oss alla som vi verkligen är. Ingenting i livet eller i döden kan hindra dina händer från att fatta oss. Tack. Förlåt. Amen

K Anér

Det finns många bibeltexter som talar om döden, sorgen och livet efter detta. Här finns några förslag på bibelställen:

Jag vet vilka avsikter jag har med er, säger Herren: välgång, inte olycka. Jag skall ge er en framtid och ett hopp. När ni åkallar mig och ber till mig skall jag lyssna på er. När ni söker mig skall ni finna mig. Ja, om ni helhjärtat söker efter mig skall jag låta er finna mig, säger Herren.

Jer 29:11-14

Jesus sade: ”Kom till mig, alla ni som är tyngda av bördor; jag skall skänka er vila. Ta på er mitt ok och lär av mig, som har ett mildt och ödmjukt hjärta, så skall ni finna vila för er själ. Mitt ok är skonsamt och min börda är lätt.” *Matt 11:28-30*

Jag är viss om att varken död eller liv, varken änglar eller andemakter, varken något som finns eller något som kommer, varken krafter i höjden eller krafter i djupet eller något annat i skapelsen skall kunna skilja oss från Guds kärlek i Kristus Jesus, vår herre.

Rom 8:38-39

Gamla testamentet Nya testamentet

Psaltaren 23, 73:23-26, 90:12, 121:7-8

Jesaja 25:8-9

Daniel 12:13

Sakarja 14:7

Matteusevangeliet 12:20-21

Johannesevangeliet 3:16-17,

5:24-26, 6:37-40, 10:27-28, 11:25, 14:1-6

Romarbrevet 8:11, 38-39, 14:7-9

1 Korinthierbrevet 13:12, 15:53-57

1 Thessalonikerbrevet 4:13-14

2 Timotheosbrevet 1:9-11

Uppenbarelseboken 1:17-19, 21:3-4

Foto: Jim Elfström / IKON

Att leva vidare

En diakon om sorgegruppen:

”Ibland kan det vara till hjälp att få dela sina tankar och erfarenheter med några andra som är i en liknande situation. I andras ord och känslor kan man känna igen sig själv. Denna gemenskap kan bidra till nya meningsskapande sammanhang.”

När vi drabbas av sorg och död reagerar vi med både kropp och själ. Ibland kan sorgen kännas allt för tung att bära på egen hand. När sorgen drabbar oss är det viktigt för oss människor att vi tar oss tid och att fundera och samtala kring livet och döden och om meningen med allt. Församlingarna i Kristinehamns pastorat erbjuder dig hjälp till detta. Präster och diakoner är vana att möta människor i svåra situationer och har tystnadsplikt. Det kan handla om ett samtal eller en serie samtal.

Hör av dig till pastorsexpeditionen så får du hjälp att boka samtalstid med en präst eller diakon: tel. 0550-879 00 eller e-post: kristinehamn@svenskakyrkan.se

I Kristinehamns pastorat erbjuds även möjlighet att delta i en sk “Leva vidare-grupp”. I gruppen, som träffas vid sex tillfällen, delas det tankar och funderingar som gör det lättare att leva vidare. Gruppen leds av två personer, oftast en diakon och en präst. Inbjudan till dig som nära anhörig att delta i en sådan grupp sänds ut fyra gånger om året. Som regel är det bra om det gått en tid sedan dödsfallet innan man deltar i samtalsgruppen. Om du vill vara med i en sådan grupp men inte fått inbjudan får du gärna höra av dig till pastorsexpeditionen. Det är inte nödvändigt att begravningen skett inom pastoratets gränser för att få delta.

Foto: Josefin Casteryd /IKON

*Jag sörjer livet, som blev.
Och saknar livet, som var.
Och ändå försöker jag leva i livet, som är.
Jag tränar inte verbens böjningsform,
bara försöker att leva i nuets närhet.
Vardagens självklarheter blir het längtan,
särskilt när det förlorats.
Senare insåg jag
att det, som jag tagit för givet
var vardagens gåvor till låns.
Jag tränar livet.*

Agneta Eriksby

Kyrkor och kapell i Kristinehamns pastorat

Kristinehamns kyrka
Invigdes 1858

Jag är uppståndelsen och livet.

Joh 11:25

Se, jag gör allting nytt.

Upp 21:5

Visnums kyrka
Invigdes 1733

*Var inte rädd.
Jag är den förste och den siste och den som var död -
och se, jag lever.*

Upp 1:17

Rudskoga kyrka
Invigdes 1777

*Gud är inte en gud för döda
utan för dem levande.*

Luk 20:38

Ljusets kapell
Invigdes 1956

*Känn ingen oro, tappa inte
modet.*

Joh 14:27

Björneborgs kyrka
Invigdes 1956

Ölme kyrka
Invigdes 1788

*Jag är världens ljus.
Den som följer mig skall inte
vandra i mörkret utan ha
livets ljus.*

Joh 8:12

Visnums-Kils kyrka
Invigdes 1756

*Jag är med er alla dagar
till tidens slut.*

Matt 28:20

SKIVA 1 Solosång, flöjt & trumpet

1	Bist du bei mir (sång)	J S Bach
2	Dagen är nära (sång)	G F Händel
3	Det enda som bär (sång)	L Lithell
4	Där är tiden inte viktig (sång)	Py Bäckman
5	Esmeraldas bön (sång)	Menken, Schwartz
6	Flyttfåglarna (sång)	L Lithell
7	Gabriellas sång (sång)	S Nilsson
8	Himlen är oskyldigt blå (sång)	T Gärdestad
9	Håll mitt hjärta (sång)	B Skifs
10	Jag har hört om en stad (sång)	Trad
11	Jag ska gå genom tysta skyar (sång)	D Andersson
12	Kvällsböna (sång)	G Ehne
13	Ljuset (sång)	B Afzelius
14	Som när ett barn kommer hem (sång)	G Strandsjö
15	Stad i ljus (sång)	Py Bäckman
16	Så skimrande var aldrig havet (sång)	E Taube
17	Tears in Heaven (sång)	E Clapton
18	Till en stad jag är på vandring (sång)	Trad
19	You raise me up (sång)	Graham, Lovland
20	Anthem ur Chess (trumpet)	Andersson, Ulvaeus, Rice
21	Värmlandsvisan (trumpet)	Trad
22	Over the Rainbow (soloflöjt)	H Arlen
23	Dans på de saligas ängder (soloflöjt)	C W Gluck
24	Berceuse (soloflöjt)	G Fauré

SKIVA 2 Orgelstycken & psalmer

1	Adagio (orgel)	J S Bach
2	Andante cantabile (orgel)	G P Telemann
3	Gammal fäbodpsalm (orgel)	O Lindberg
4	Largo A (orgel)	Vivaldi
5	Sinfonia ur kantat 156 (orgel)	J S Bach
6	Våren (orgel)	E Grieg

7	Tröstevisan (orgel)	B Andersson
8	Må vi olja i våra lampor hava (orgel)	Folklig koral
9	Så går en dag än från vår tid (orgel)	Dalamelodi
10	O for the Wings of a Dove (orgel)	F Mendelssohn
11	Värmlandsvisan (orgel)	Trad
12	Vocalise (orgel)	Rachmaninoff
13	Bön (orgel)	J Leijon
14	Almighty God ur Sacred Concert nr 2 (orgel)	D Ellington
15	Psalm 11 O store Gud	
16	Psalm 169 A I himmelen, i himmelen	
17	Psalm 169 B I himmelen, i himmelen	
18	Psalm 172 De skall gå till den heliga staden	
19	Psalm 189 Bliv kvar hos mig	
20	Psalm 190 Bred dina vida vingar	
21	Psalm 208 Det tänds ett ljus	
22	Psalm 212 Långt bortom rymder vida	
23	Psalm 231 Oändlig nåd	
24	Psalm 235 Som en härlig gudomskälla	
25	Psalm 248 Tryggare kan ingen vara	
26	Psalm 249 Blott en dag	
27	Psalm 251 Var jag går i skogar, berg och dalar	
28	Psalm 256 Var inte rädd	
29	Psalm 277 Så tag nu mina händer	
30	Psalm 300 O hur saligt att få vandra	
31	Psalm 304 Lär mig, du skog, att vissna glad	
32	Psalm 308 När jag lever har jag dig	
33	Psalm 325 I hoppet sig min frälsta själ förnöjer	
34	Psalm 607 Jag är hos dig, min Gud	
35	Psalm 626 Jordens Gud, stjärnornas Herre	
37	Psalm 638 Det finns ett hem långt bortom	
38	Psalm 730 Må din väg gå dig till mötes	
39	Psalm 769 Gud, i dina händer	
40	Psalm 798 Som liljan på sin äng	
41	Psalm 799 Mista en vän	
42	Psalm 959 Som en blomma vissnad	
43	Kyrksång 213 Vid himmelens grind	

Svenska kyrkan

KRISTINEHAMN

Tel. 0550-879 00

www.svenskakyrkan.se/kristinehamn

Tryckår 2014

HARE I TRÄDGÅRDEN